

SANJAJU LI SLIKE BUDUĆNOST?

Sonja Briski Uzelac

Slika između kritičkog otpora i kreativnih alternativa unutar okreta prema posthumanoj kritičkoj teoriji

Naslov ovog teksta je parafraza naziva izložbe riječkog vizualnog umjetnika Igora Eškinje – *Sanjaju li biljke sutrašnjicu?*, koja je održana kao sastavni dio programskog pravca *Dopolavoro* projekta EPK Rijeka 2020 - *Luka različitosti*.¹ Podnaslovom se teksta ukazuje na pravac propitivanja statusa slike u širem kontekstualnom sklopu "posthumane humanosti", prema Rosi Braidotti,² kao kritičko-teorijskog pristupa "podrugojačenom" humanističkom subjektu. Unutar tog pristupa tematizira se koncept slike u perspektivi "posthumanog doba", slike kao spoja kritičkog otpora i nalaže-

---

1 Igor Eškinja, *Sanjaju li biljke sutrašnjicu?*, 25. 06. – 24. 07. 2020. DELTA LAB, Rijeka. Organizator izložbe Drugo more, suradnik Prirodoslovni muzej Rijeka. Izložba kao sastavni dio programskog pravca *Dopolavoro* projekta *Rijeka 2020 – Europska prijestolnica kulture, Rijeka – luka različitosti*.

2 Rosi Braidotti, 2013, *The Posthuman*, Cambridge: Polity Press; Rozi Brajdotti, 2016. *Posthumano*, Beograd: Fakultet za medije i komunikacije, Univerzitet Singidunum. Koncept "*posthumano*" odnosi se na kritičko promišljanje humanističkog kanona univerzalnog Čovjeka koje nam je doba prosvjetenosti ostavilo u naslijeđe u vidu ideje "prirodnog prava čovjeka". Sa stajališta kritičke "humanistike suvremenosti" te "posthumane pometnje" Braidotti postavlja problemsko pitanje: "Vlastitu vezanost za vrstu ispoljavamo s tolikom strašću, kao da je to činjenično stanje, datost, pa na toj vezanosti konstruiramo i osnovnu ideju Prava čovjeka. Ali, da li je to zaista tako?". 2016, str. 29.

nja kreativnih alternativa, kao lokusa susreta dvije osi – osi označavanja i osi subjektivacije. Iz ove perspektive slika nije tek ploha s koje se linearno "čita", jer "označavanje uvijek uključuje bijeli zid na koji upisuje svoje redundancije. Subjektivacija uvijek uključuje crnu rupu u koju pohranjuje svoju svijest, svoju strast, svoje redundancije".³ Dovoljno je već spomenuti riječ "sutrašnjica" ili distopijski senzibilitet suvremenih slika, pa da se sa zebnjom postavi pitanje kuda vodi posthumana kriza novog "doba antropocena"⁴ kao ekološki ugroženog, globalno sudbinski povezanog i tehnološki posredovanog svijeta. I dalje, ako slike kao entiteti u novonastaloj medijsko-tehnološkoj situaciji razvijaju svoj vlastiti život, da li one pored misije "arhiva kolektivne memorije" (i ne samo u najreprezentativnijim umjetničkim primjerima kao, recimo, kod Anselma Kiefera⁵) u sebi imaju dovoljno jak zorni karakter i moć kritičkog potencijala da postanu ishodišne točke za propitivanje, promišljanje i preoblikovanje svijeta budućnosti.

---

3 Deleuze, Gilles & Guattari, Félix. 2013. *Kapitalizam i shizofrenija 2. Tisuću platoa*, Zagreb: Sandorf + Mizantrop, str. 188.

4 Konceptom antropocena se počelo označavati novo razdoblje u kojemu kolektivna djelatnost čovječanstva dominira svim planetarnim sustavima. Zemlja je toliko duboko promijenjena da mjesto stabilnog holocena mora preuzeti antropocen. "Značenje antropocena je u tome da postavlja drugačiju putanju za razne sustave Zemlje, kojih smo jasno i mi sami dio", kaže profesor Jan Zalasiewicz, geolog sa Sveučilišta u Leicesteru i predsjedatelj Radne grupe o antropocenu (WGA).

5 Anselm Kiefer, *I Sette Palazzi Celesti (The Seven Heavenly Palaces)*, HangarBicocca, Milano, stalni postav / instalacija, od 2004.